

Bérczessy András

Van-e nekem Gárdonyim?

Elsőre furcsa dolognak tűnik magunkhoz kötni, magánosítani egy alkotót, író, művészt, ugyanakkor természetes is, hiszen saját élményeink szerint egy egészen különleges, személyes viszonyt alakíthatunk ki a szerzővel, műveivel, gondolatiságával, értékrendjével. Persze ez nem törvényszerű és semmiképpen sem kötelező. Életkoronként, élethelyzetenként változhat, vannak futó, hosszútávú és örökre szóló kapcsolatok, viszonyulások. Nekem több író és költő is van a belső és a valóságos polcaimon.

S hogy köztük „van-e nekem Gárdonyim”? Van. Kell, hogy legyen, nemcsak azért, mert így illik, s a magát merészen értelmiséginek tituláló ember számára ez elvárás. Inkább azért, mert hozzá hasonlóan Egerbe költöző, egrivé vált embernek tartom magam. Idegenként idejőve majd’ harminc évvel ezelőtt valósággal faltam ezt a várost. Minden érdekelt, róttam a kis utcákat, a városszéli szőlőket, magamba szipantva mindazt, amit ez a hely jelent: történeteket, embereket, illatokat, hangulatokat. Zegzugok, poros, pattogzott zsalugáterek, kócos macskák, girbegurba dűlők, madárdal. Büszke épületek, évszázadok alatt megkopott lépcsők, délceg tornyok, áhítatos csend, tompán hívó lelkek, útszélére pottyant halk szavak.

Elképzelésem szerint Gárdonyi Géza is megélte ezt, a kacskaringós letpályán a város egy biztos pont, ami összeköti a diákeveket és a meglett férfikort, az éhezés eleganciáját a köztisztelőben álló polgárral. Egyfajta lelki rokonság tehát mindenképpen köt hozzá. Műveinek rétegeit fejtegetve, újraolvasva, félbehagyva, megint kezdve, egyszuszra kiolvastva szédítő gazdagság tárul elém. Szellemi, érzelmi, földrajzi téren egyaránt, éppen ezért egy kicsit félek is attól, hogy kimondjam: ismerem Gárdonyit. Nem is merem ezt megtenni, inkább úgy fogalmaznám: fel akarom fedezni. Kisdiákként a harcok hősies heve, majd az emberi érzések, viszonyok világa, a csodálatos, betűvelfestett tájak, a hit és a szeretet különleges kisugárzása ejtett rabul.

Van Gárdonyim. Az én Gárdonyim olykor ábrándos léptű, mélézva megy a macskaköveken, ilyenkor biztosan szerelmes is egy kicsit, halovány mosoly van arcán, s kissé hangosabban köszön. A tudós Gárdonyim erősen tűnődve halad, zsebében egy-egy súlyos gondolattal, homlokán olykor ráncokkal. A muzsikus Gárdonyim ritmusra lép, pálcája koppan, már-már menetel, közben vászonra álmodja a színeket. A tusakodó Gárdonyim meg-megáll, elmereng, majd szinte vágatva dűltan továbbáll, ilyenkor árnyéka sincsen. Az ünnepezt Gárdonyim szerényen sétál, de van benne büszkeség, s néha belesóhajt a savanyú magány. A haláltól féltő Gárdonyim tétova járással útra talál.

Velem van-e Gárdonyi? Velem, kedvvel nyúlok könyveiért, veretes, vagy szórazótató soraiért, idézem gondolatait, magasztos templomi énekben, vagy éppen egészen profánul, a büntetési csekk közleményében ezt írva: ö.m.a.f.